

Een gewijzigde methode

In het dagelijks leven mag je een standpunt innemen en daarop geen millimeter toegeven, in de omgang met je bijen moet je flexibel zijn. Als imker kom je daar vroeg of laat wel achter. Meestal staan de omstandigheden waarnaar je moet handelen onder druk van het weer, de dracht en/of de conditie van de volken, maar dit jaar ontbrak het deze imker aan tijd om samen met zijn bijen het mooiste deel van het bijenseizoen, het voorjaar, te beleven. In plaats van de vertrouwde aanpak moest ik uitwijken naar een noodmaatregel die achteraf wonderwel goed is verlopen. Alle dank aan de bijen. Zoals ik u vorige maand vertelde bestond de hoofdmoot van de noodmaatregel uit het opsluiten van de koningin tussen twee moerroosters. Ik had verwacht dat in de bak met koningin doppen zouden worden aangezet, maar die bleven uit. Wel was er op 16 mei een dop in de onderbak, waarschijnlijk voelden de bijen zich daar moerloos. Deze dop verhuisde opnieuw naar een dieraams bevruchtungskastje. Gelijktijdig heb ik een aantal raten broed vanuit de bovenbak in de broedbak onder het rooster gehangen en er lege raten voor terug gegeven zodat de koningin weer verder kon. Op 26 mei een varroabestrijding toegepast door vellen keukenpapier waarop zonnebloemolie gesprendeld tussen de twee broedkamers te leggen. In de onderbak waren nu zeven raten met broed aangevuld met drie raten voer. Boven het rooster de koningin met 6 raten broed en vier lege raten.

Op 5 juni was er in beide dieramers een mooi broednestje aanwezig. Gelijktijdig flinke afleggers gemaakt van de hoofdvolk. Alle bijen uit de bak met koningin afgeslagen in een reservekast met daarbij vier raten broed en verder aangevuld met lege raten. In de oorspronkelijke broedbak van het hoofdvolk werd op de vrijgekomen plek een dieramer met bevruchte koningin 2003 gehangen en een raat opengekrabd voer. Om de vereniging probleemloos te laten verlopen heb ik op het moerrooster een krant gelegd. Op 13 juni was er in beide volken een mooi broednest. Opnieuw verhuisden een paar raten broed van uit de bovenbak naar beneden. Een van de twee volken had in de bak met jonge koningin toch doppen aangezet. Stond de feromonproductie van deze koningin nog op een te laag pitje? Of leefde er in dit volkje waarvan het verwijderde moertje al twee jaat oud was, een sterke zwerm drift? Iets om later over na te denken. In ieder geval de doppen gebroken, het moerrooster onder de honingkamer verwijderd en tien dagen later

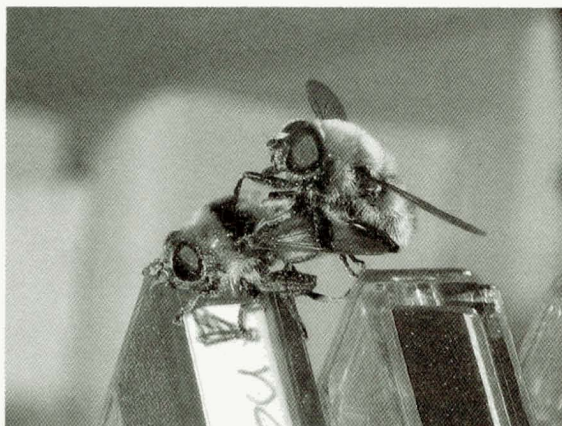

was zowel in de broedkamer als de honingkamer een keurig broednest opgebouwd zonder enige zichtbare zwermneiging. Wat was er nu bereikt? Sterke volken met jonge koningin, goed gevulde honingkamers, geen onderbreking van de broedaanzet en daardoor een gestage aanwas van bijen voor de komende hoofd-dracht op de heide. Nu het woord 'heide' is gevallen, wie schetst mijn verbazing toen ik in het duingebied van Terschelling op 25 juni een struikje bloeiende heide vond. Het moet toch niet gekker worden. Ik weet het, één zwaluw maakt geen voorjaar en één struikje bloeiende hei geen nazomer, maar het was wel erg vroeg.

Je krijgt het er warm van

Waar we niet meer omheen kunnen is de opwarming. Deze neemt steeds vastere vorm aan. Uit een recente publicatie van het KNMI over de toestand van het klimaat in Nederland wordt aangegeven dat in het jaar 2100 de temperatuur bij een lage schatting één graad Celsius en bij een hoge schatting vier tot zes graden Celsius zal zijn gestegen. De verwachte toename van de neerslag met 1% tot 4% in de zomer zal worden overtroffen door een toename van de verwachte verdamping met 4% tot 16%. Dit alles zal leiden tot een toenemende kans op verdroging. Kijken we nog even naar de tien jaren met de hoogste gemiddelde temperatuur over de afgelopen honderd jaar, dan blijkt dat een bevestiging van de opwarming. Ze staan allemaal genoteerd na 1988. De zeespiegel tenslotte zal de komende honderd jaar met 9 tot 88 centimeter stijgen. De grote vraag is hoe de natuur op deze ontwikkeling zal reageren. Zullen bepaalde gewassen verdwijnen en plaats maken voor soorten die momenteel in zuidelijke landen gemeengoed zijn? Nectarineboomgaarden? Rosé en andere wijnen uit de Betuwe of het Oldambt? Met elkaar zijn we de oorzaak van een klimaatverandering waarvan de gevolgen niet zijn te overzien.

Parende insecten

Helaas kan de fraaie foto niet in kleur worden afgedrukt. Hij werd gemaakt door Andre van Groenenstein uit Almere. Het koppeltje kwam door de openstaande terrasdeur de kamer ingevlogen en nam plaats op de geluidsapparatuur. Volgens de beschrijving waren de insecten slanker dan hommels. De kleurbanden zijn van boven naar beneden bruinrood en zwart.

Het geheugen van zwermende bijen

Het ligt al weer enige tijd achter ons, maar bij het begin van de schoolvakanties zagen we op de televisie het vertrouwde beeld van kinderen die joelend het schoolgebouw verlieten. Ze zwermde uit. De gedachte aan juffen en meesters was tijdelijk naar de achtergrond gedrongen. Het leek wat op het zwermen van onze bijen. Ook daarbij onmiskenbaar een apart geluid van de duizenden bijen die over elkaar uit de kast naar buiten rollen. In beide gevallen een feest. Ongeveer dezelfde tijd kwam ik in het bijenmuseum op Terschelling in gesprek met imker-collega van der Beek uit Heino die een interessant vraagstuk opwierp. Wijzend op twee naast elkaar staande kasten zei hij: 'Als kast A zwermt en ik de zwerm in kast B huisvest dan kijken ze niet meer naar hun oude woning om. Alsof het niet bestaat en nooit heeft bestaan. Hoe kan dat?'. Ik antwoordde hem dat de bijen in staat zijn om overbodige informatie uit hun geheugen te wissen. Precies hetzelfde gebeurt als een drachtbron is opgedroogd. Overbodige informatie wordt gewist en er ontstaat weer ruimte voor nieuwe informatie. 'Akkoord', zei Van der Beek, maar nu het volgende. 'Als ik de koningin uit de zwerm verwijder, dan keren de bijen terug naar hun oorspronkelijke woning, krijgen ze dan plotseling weer de beschikking over hun geheugen? Hoe zit dat nou precies?'. Wauw, daar sta je dan met al je theoretische kennis. Laten we voorop stellen dat de bijen bij het einde van een dracht en na het afzwermen op beide plekken niets meer hebben te zoeken. Toch veronderstel ik dat tijdens en

na het zwermproces de bijen de plek van hun oude woning niet volledig kwijt raken, maar het ver weg stoppen terwijl het toch oproepbaar is. Een mooi voorbeeld dat de bijen over een goed ontwikkeld geheugen beschikken, merken we als in de wintermaanden een bijenwoning over een niet al te grote afstand wordt verplaatst. In het voorjaar zullen er altijd een aantal bijen zoekgedrag vertonen op de oude standplaats.

Varroabestrijding

Over mijn experimentele varroabestrijding heb ik een aantal vragen ontvangen. De broedbak wordt niet volledig door de vellen keukenpapier afgedekt. Als het centrale deel van de tros maar wordt bereikt. De eerste behandeling pas ik in het vroege voorjaar toe. De tweede maal in de broedloze volken als er koninginnen worden gekweekt of als er alleen nog open broed aanwezig is. Na een paar dagen liggen de snippers keukenpapier voor de kast. Dit jaar had ik geen broedloze volken (zie noodmaatregel). Om de mijten toch te bestrijden heb ik de raten met bijen bestoven met poedersuiker waaraan knoflookpoeder was toegevoegd. Met een paar volken is dit te doen. Met een groot aantal volken zal dit wellicht op praktische bezwaren stuiten.

Het weer in september

Voor de periode 1971-2000 geldt als gemiddelde hoeveelheid zonneschijn 133 uren, neerslag 75 millimeter en een maximumtemperatuur van 18,7°C.

Septembermaanden

Jaar	Zon	(uren)	Neerslag	(mm)	Max.temp	°C
11998	-	108	++	151	N	
1999	+	161	N		++	22,5
2000	-	125	+		+	19,9
2001	-	105	++	177	-	17,4
2002	+	163	-	40	+	19,9

Themadag Eelde

25 oktober Themadag Eelde: "De leuke kanten van het imkeren" van 10.00-13.00 uur. Tevens provinciale honingkeuring en verkoop bijenteeltprodukten. Inl.: Frank Broersma, 050-55 15 758.